

IN MEMORIAM

Håkan Poppius
28.1.1927–27.7.2019

Professor emeritus Håkan Poppius föddes i Viborg 28.1.1927 och dog i Helsingfors 27.7.2019. Under fortsättningskriget var han soldatgosse, och direkt efter studentexamen 1944 från Nya Svenska Läroverket blev han inkallad till militärtjänst. Poppius blev medicine licentiat vid Helsingfors universitet 1954 och specialist i tuberkulosjukdomar 1958, samt i tuberkulos och lungsjukdomar 1962.

I början av sin karriär arbetade Håkan Poppius på Östanlids sanatorium i Jakobstad, därefter på Dals och Maria sjukhus i Helsingfors. År 1963 blev han utnämnd till avdelningsläkare vid Dals sjukhus med specialuppgift att grunda ett lungfunktionslaboratorium. Han införde och utvecklade olika lungfunktionstester för kliniskt bruk, och inledde därmed sin banbrytande verksamhet inom lungfysiologin.

År 1966 disputerade Håkan Poppius med en avhandling om gasutbytet i lungorna och blev samma år docent i lungmedicin. Det nya sjukhuset i Mejlans öppnades, och Poppius blev kallad till specialist vid lungfunktionslaboratoriet, där han snart blev överläkare. Han satte upp en mångsidig verksamhet, som lyfte både den kliniska diagnostiken och laboratoriets vetenskapliga aktivitet till internationell klass.

Åren 1973–1974 var Poppius gästforskare vid University of California där han ytterligare utvidgade sitt kunnande och sin erfarenhet.

Poppius utbildade ett stort antal lungläkare och kliniska fysiologer i lungfysiologi. Hans sätt att undervisa var utmanande för eleven, men kryddat med varm humor. Han ägnade sig gärna åt djupgående diskussioner och utredningar, och han var oerhört insatt i både den vetenskapliga och den klassiska litteraturen.

Poppius valdes år 1981 till professor i tuberkulos och lungsjukdomar, en tjänst som han skötte till sin pensionering år 1991. Under denna tid utvecklade han bl.a. diagnostiken och behandlingen av sömnapné. Som handledare av avhandlingar var han alltid intresserad, uppmuntrande och färdig att råda och stödja sina doktorander.

Håkan Poppius kunde verka disträ och frånvarande, men hans underlydande fick märka att varken okunskap eller underlåtenhet gick honom förbi. Han införde patientundervisning gällande användning av de olika inhalationsmedicinerna. Under ronderna hittade Poppius alltid de patienter som ännu inte hade lärt sig att inhalera sina mediciner på rätt sätt, och en onådig kommentar blev följd av dylikt slarv. Han var å andra sidan försynt och varmt mänsklig och kunde trösta och hjälpa sina underlydande i kris-situationer.

Både Håkan Poppius och hans fru var utbildade kusteckpare och älskade skärgården och segling. Som professor blev Håkan även en hängiven golfspelare. Han läste mycket, och hans tal var alltid kryddade med litteraturhänvisningar, citat av gamla filosofer - och med en obetalbar humor.

Håkan Poppius sörjs närmast av sin hustru Birgit, en son och två döttrar samt tre barnbarn.

Vi saknar Håkans skarpa intellekt och hans varma vänskap.

Brita Stenius-Aarniala
Anssi Sovijärvi
Pirkko Brander

**Håkan Poppius elever, kolleger
och vänner**

IN MEMORIAM

Hans Åkerblom
25.11.1934–19.8.2019

Emeritusprofessor Hans Åkerblom avled den 19 augusti 2019 i Helsingfors i en ålder av 84 år. Han var född i Ekenäs den 25 november 1934.

Hans Åkerblom blev klar med sin medicine licentiatexamen vid Helsingfors universitet år 1960. Efter det inledde han sin specialisering i pediatrik och samtidigt började han forska om ketonernas betydelse vid typ 1-diabetes. Han disputerade 1966 och åkte ett år senare som färdig specialist till Kanada för att fortsätta sitt forskningsarbete vid forskningsinstitutet på Barnsjukhuset i Toronto i professor Julio Martins forskargrupp. Julio Martin var ursprungligen en elev till professor Bernardo A. Houssay, nobelpristagare i fysiologi år 1947. Professor Martin blev senare en övertygad Finlandsvän, som besökte Finland upprepade gånger och spelade en viktig roll i planeringen av TRIGR-studien (Trial to Reduce IDDM in the Genetically at Risk). Från den här resan härrör en liten anekdot. Till Kanada åkte en aktiv förespråkare för nykterhetsrörelsen och till Finland återvände en varm vin- och ölvän. Omvändelsen skedde redan på resan till Nordamerika med ett ryskt fraktfartyg, som inte bjöd på särskilt många förströelser.

Efter återkomsten till Finland 1969 fungerade Åkerblom som lärare i barnsjukdomar på Barnkliniken i Helsingfors. Han utnämndes till docent i pediatrik både vid Helsingfors och Uleåborgs universitet 1971. Han arbetade som biträdande professor i pediatrik vid

Uleåborgs universitet 1971–79 och verkade samtidigt som generalsekreterare för Nordiska ministerrådets sekretariat för arktisk medicinsk forskning.

Med början år 1979 arbetade Åkerblom som administrativ biträdande överläkare på första barnkliniken vid HUCS fram till år 1985 då han utnämndes till den svenskspråkiga professuren i pediatrik vid Helsingfors universitet, som han skötte fram till sin pensionering år 1999. Han fungerade även som överläkare för HUCS andra barnklinik fram till 1994, då de två barnklinikerna slogs samman.

Åkerblom verkade som aktiv lärare och utbildare i pediatrik både inom den medicinska grund- och specialistutbildningen. Ett utmärkande drag var att han satte sig grundligt in i de unga medicinarnas vardag och han upprätthöll en empatisk relation både till sina barnpatienter och till deras familjer.

Sin mest betydelsefulla gärning utförde Åkerblom som forskare. Han var en föregångare inom barndiabetesforskningen i vårt land och han befrämjade mångsidigt internationellt forsknings-samarbete. Han utvecklade ett givande samarbete med både kliniker och grundforskare. Han byggde upp framgångsrika forskningsnätverk i Finland och utomlands. I mitten av 1980-talet tog han initiativ till "Barndiabetes i Finland"-studien, som inbjöd alla 1986-89 nydiagnostiserade barndiabetiker och deras familjemedlemmar att delta. En rad finländska forskare var involverade i studien, som genererade nya insikter om hur typ 1-diabetes uppkommer och hur både ärftliga och yttre faktorer påverkar risken att insjukna. Det framkom bl.a. att vissa virus och dietära faktorer ökar risken att insjukna i typ 1-diabetes.

Det redan nämnda TRIGR-projektet var en internationell multicenterstudie, som undersökte om det var möjligt att förhindra uppkomsten av typ1-diabetes hos riskbarn genom att avvänja dem i spädbarnsåldern till en specialmodersmjölksersättning, vars mjölkproteiner var spjälkta till korta peptider. Hypotesen var den att en tidig introduktion av komplexa främmande proteiner i spädbarnsdieten kunde öka barnets diabetesrisk. Studien utfördes professionellt under Åkerbloms ledning på 75 kliniker i 15 länder. Utgången var den

att den tidiga dietära modifikationen inte minskade barnens diabetesrisk. Å andra sidan visade projektet att en sådan omfattande och ambitiös studie kunde förverkligas under ledningen av en skicklig ansvarig forskare.

Åkerblom verkade även som projektledare och huvudforskare för studien om barnens riskfaktorer för hjärt- och kärlsjukdomar, det så kallade LASERI-projektet, 1980–99. Det här projektet, som fortfarande pågår, är en av världens mest omfattande uppföljningsstudier, som strävar efter att studera kardiovaskulära riskfaktorer från vaggan till graven.

Hans Åkerblom publicerade mer än 320 originalpublikationer, som hittills citerats nästan 14000 gånger. Hans första internationella publikation kom ut 1968 i Diabetes, en ledande tidskrift inom diabetologin. Det senaste arbetet publicerades i fjol i JAMA, som rankas som nummer 9 bland världens 12534 rankade medicinska tidskrifter. Hans Åkerbloms medicinska publikationsverksamhet sträcker sig med andra ord över en tidsperiod på ett halvt sekel.

Åkerblom innehade även många förtroendeuppdrag. Han var bl.a. ordförande för Barnläkarföreningen i Finland 1995-98 och ordförande för ISPAD (International Society for Pediatric and Adolescent Diabetes) 1996-99. Han erhöll en rad inhemska och utländska pris och utmärkelser. Finska Läkaresällskapet tilldelade Hans Åkerblom J.W. Runebergs pris år 2008 för framgångsrik vetenskaplig verksamhet, vilket han uppskattade högt.

Hans förhöll sig finkänsligt till sina medmänniskor och var till sin natur vänlig och anspråkslös. Under ytan på den hängivna vetenskapsmannen slog ett humant hjärta. I familjens fritidshus "Onnela" i Janakkala ordnade Hans med hjälp av sin fru Leena flera vetenskapliga symposier, som sammanförde unga och äldre forskare från hela världen. Hans stödde och befrämjade många finländska forskares karriärer. Hans minne fortlever bland anhöriga, vänner och forskarkollegor både i Finland och internationellt.

Mikael Knip
Elev, kollega och vän